

UDRŽITELNÝ ROZVOJ A ODPOVĚDNÁ DEMOKRACIE

Manifest mezioborové platformy
občanských organizací
MĚJ SE K SVĚTU

2018

OBSAH A HLAVNÍ VÝZVY

Naše vize	7
Vzdělávání pro 21. století	8
Vytvářejme podmínky pro svobodnou volbu vzdělávací cesty pro každého jedince	
Podporujeme učení skrze zkušenosti a prožitky	
Změňme roli učitele v průvodce vzděláváním	
Zelená a inovativní ekonomika	9
Snižujeme závislost na spotřebě surovin a vyčistíme ovzduší	
Účastněme se rozhodování o vlivech na životní prostředí	
Pečujeme o českou přírodu a krajinu	
Rovnost mužů a žen	11
Předcházíme všem podobám násilí na ženách a pomáháme těm, kdo jej zažijí	
Odstraňme nerovnosti v příjmech mezi muži a ženami	
Zajistíme péči o potřebné z veřejných zdrojů, aby byla dostupná všem	
Zasadíme se o společné řízení státu muži a ženami	
Soudržná a rozmanitá společnost	13
Řešíme dlouhodobou nezaměstnanost a zaměstnanost znevýhodněných skupin	
Vytvoříme systém sociálního bydlení a předcházíme předlužení	
Zvýšíme dostupnost sociálních služeb a podporujeme život doma místo v ústavech	
Odstraňme znevýhodnění založená na odlišné identitě	
Migrace jako přirozená součást života	15
Začleníme stávající imigranty do trhu práce, vzdělávání a politiky, postupně se otevíráme	
Budme více kolegiálním a koncepčním členem EU, chraňme důstojnost migrantů	
Hledejme v migraci příležitosti a vedme o ní vyváženou, racionální debatu	
Spolupráce s EU a se světem	16
Zvyšujeme objem rozvojové spolupráce a humanitární pomoci i jejich efektivitu	
Zastáváme v české diplomacii hodnoty demokracie	
Aktivně se zapojíme do práce EU a mezinárodních organizací	

Konsorcium nevládních organizací
pracujících s migranty

Česká odborná společnost
pro inkluzivní vzdělávání

Živá a odpovědná demokracie – Efektivní vládnutí (nejen pro udržitelný rozvoj) 19

Vraťme agendu udržitelného rozvoje na Úřad vlády
Průběžně a průřezově naplňujeme strategii ČR2030
Rozvíjíme RVUR jako funkční propojovací uzel

Živá a odpovědná demokracie – Demokratické vládnutí 22

Zastavme systémové střety zájmů
Podpořme férovější danění, průhlednější vlastnické struktury a účetní výkazy
Hajme nezávislost veřejnoprávních médií
Udržujeme demokracii živou na všech úrovních
Dbejme na mantinely demokracie

SHRNUTÍ

Systematické směřování české společnosti k hodnotám důležitým jak z hlediska naší budoucnosti, tak z hlediska budoucnosti celé planety výrazně polevuje.

Nárůst populismu ohrožuje nejen dosavadní spolupráci státu a občanů na udržitelném rozvoji, ale podkopává základní soudržnost celé společnosti. Populisté popichují zejména ty, kterým se nedaří podle jejich představ, proti tzv. elitám, i proti těm nejvíce odlišným a zranitelným.

Ale také využívají oprávněné frustrace lidí z korupce, zneužívání moci a z toho, jak málo efektivně daně, které odvádějí, opravdu zlepšují jejich život. Populismus pro to nemá řešení. Trestuhodně však podkopává vzájemný respekt a důvěru, na nichž stojí naše demokracie – nedokonalý, ale jediný osvědčený způsob řešení společenských problémů. Jen systémem „pojistek a rovnováh“, střídáním moci, dodržováním práva a otevřenou diskusí lze vyváženě podporovat zájmy různých skupin společnosti – a budovat dlouhodobou odolnost a prosperitu Česka.

Udržitelným rozvojem se dnes rozumí daleko více než pouhá ochrana přírody pro budoucí generace. Vyspělé země v něm spatřují především nastavení podmínek pro široce sdílenou kvalitu života, dosahovanou způsobem, který nepodkopává naše vlastní základy. Ať už v Česku, nebo na druhé straně planety.

Lidé z prostředí byznysu to spíš nazývají dlouhodobou konkurenceschopností. Organizace občanské společnosti mluví o odpovědném, participativním vládnutí. Ekologicky a sociálně udržitelný rozvoj, dlouhodobá konkurenceschopnost a živá, odpovědná demokracie jsou však různé strany téže mince. A chybí-li nám odpovědnost doma, těžko se můžeme mít odpovědněji k světu.

A co tedy udržitelný rozvoj znamená v praxi? Prostě poctivé zohledňování všech důležitých rozměrů při každodenním rozhodování státní správy a samosprávy, ale také při rozhodování jednotlivých firem, neziskových organizací a nakonec i jednotlivců.

V naší mezioborové platformě NNO *Měj se k světu* proto považujeme za zásadní propojovat v Česku různé profesní oblasti – různé úhly pohledu a konkrétní lidi, a to ve školství, ochraně životního prostředí a přírody, v práci s migranty, v rovnosti žen a mužů, sociální oblasti, podpoře lidských práv, rozvojové spolupráci či boji proti korupci – a umožňovat tak diskusi a realizaci dlouhodobých společenských priorit.

Jsme přesvědčeni, že udržitelnou prosperitu Česka musíme postavit na různorodějších stylech vzdělávání, více otevřených světu a potenciálu jednotlivců, ale se snahou o společenskou soudržnost. Na ekonomice šetrnější a méně závislé na fosilních surovinách, která pečuje o krajinu a ty zranitelné. Na státu, který dbá na lidskou důstojnost – pomáhá nejslabším občanům k práci, vzdělání a bydlení, neodklízí děti či seniory s problémy z jejich přirozeného prostředí a brání diskriminaci, nebo dokonce násilí, ať už je podněcuje odlišný věk, sexuální orientace, barva pleti či pohlaví. Na dostupných veřejných službách a rovnosti žen a mužů v odměňování i v řízení státu. Na odpovědném přístupu ke světu kolem nás – na konstruktivním a solidárním působení v Evropské unii, racionální a vyvážené debatě o migraci, adekvátní rozvojové spolupráci a diplomacii, která se aktivně zasazuje o udržitelný rozvoj a odpovědnou demokracii i navenek.

Takovým plánem, namáhavě vyjednaným pro kvalitnější a zároveň odpovědnější život Česka, je Strategický rámec Česká republika 2030 (ČR2030). Tento dokument, schválený vládou v dubnu 2017, který většinu z těchto podmínek dlouhodobé prosperity reflektuje, zatím zůstává bez realizace. Nechceme, aby dva a půl roku společné práce zůstalo jen na papíře. Strategický rámec odráží nejen sdílenou představu ministerstev, firem a občanských organizací o domácí budoucnosti, ale také příspěvek Česka k naplnění cílů udržitelného rozvoje OSN (SDGs).

Zevrubně prodiskutované strategie (jako ČR2030) a meziresortní instituce za nimi stojící (jako Rada vlády pro udržitelný rozvoj) s významným zapojením aktérů i mimo veřejnou správu totiž fungují rovněž jako propojovací uzle: jako prostor k osobnímu kontaktu a hledání kompromisu mezi velmi různými skupinami. Právě o tom je soudržnost napříč obory, sektory či „sociálními bublinami“, na níž stojí každá odpovědná demokracie. Proto požadujeme, aby si RVUR podržela svou reprezentativní, průřezovou povahu a ČR2030, resp. SDGs byly úkolem celé vlády, jinými slovy aby neměly za zády jedno z ministerstev, ale centrální autoritu – Úřad vlády.

Jakkoliv Strategický rámec ČR2030 přináší plány na vládnutí více efektivní i demokratické, řadě zásadních problémů české politiky se vyhýbá. Řešení pro systémové střety zájmů, daňové úniky, manipulace s médii či zpochybňování ústavních zásad nemá, a coby konsenzuální dokument vlády ani dost dobře mít nemůže. Považujeme však za důležité pojmenovat tyto neduhy, které dlouhodobě podkopávají nejen udržitelný rozvoj, ale i práci většiny občanských organizací. Živá a odpovědná demokracie potřebuje stát otevřený občanům – nezávislá média veřejné služby, průhlednost vlastnických struktur a silnou kontrolu soukromých zájmů v politice. A k budování důvěry ve společnosti potřebujeme vytvářet prostor pro pozitivní diskusi, nikoli šířit v politické a mediální debatě nenávisť, paniku či strach.

Na dalších stránkách naleznete podrobnější popis představy o tom, kde bychom Českou republiku do roku 2030 chtěly vidět my, oborové platformy a odborné neziskové organizace spolupracující pod zastřešujícím názvem *Měj se k světu*, z čeho vychází a jaké kroky by k jejímu naplnění podle nás měly vést.

Není to politický program. Jak vysvětlujeme v příloze, *Měj se k světu* není mluvčím neziskových organizací, natož celé občanské společnosti. Manifest ani nepokrývá všechny oblasti práce našich cca 200 členských organizací, ani všechna důležitá témata udržitelného rozvoje či dobrého vládnutí. Je pouze přehledem strategických priorit oborových platforem a odborných neziskových organizací (s kontakty na tematické garanty) sdružených pod společnou vizí. Tento přehled je doplněn o reflexi výzev a podmínek potřebných pro jejich naplnění. Jedná se o náš příspěvek k národním, evropským a globálním cílům udržitelného rozvoje (příslušné podcíle SDGs a ČR2030 jsou u každé priority uvedeny v závorce).

Svou vizi a strategické priority nabízíme dalším platformám a sítím neziskových organizací, které by chtěly podpořit naše společné úsilí. Ale vítáme i diskusi a hledání překrývajících se zájmů s dalšími zastřešujícími organizacemi, které je také třeba považovat za součást občanské společnosti – s podnikatelskými svazy, odbory a dalšími. Data a argumenty, na nichž stojí naše požadavky, bychom též rádi poskytli k dispozici politickým stranám a zastupitelům s podobnou hodnotovou orientací a rádi bychom navíc nabídli i věcné, odborné konzultace při rozhodovacích procesech na místní, vládní či parlamentní půdě.

České neziskové organizace působí v různých oblastech. Mají však společného ještě něco více kromě toho, že jsou neziskové? Několik měsíců jsme debatovali o tom, zda umíme popsat, jak se k světu máme my. O naší společné představě, která se táhne napříč různými obory naší práce a rozměry naší společnosti.

Tady je. Nepopisuje, co děláme: ve své každodenní práci řešíme konkrétnější problémy. Ale shrnuje náš názor na směr, kterým by společnost měla kráčet – od našich obcí až za hranice Evropy.

1. **Otevřená a rozmanitá společnost.** Rádi bychom viděli společnost, kde „jiné“ neznamená „špatné“. Společnost, která kriticky přemýšlí a přitom je otevřená různým názorům, původům a přístupům k životu, různým daným charakteristikám, se kterými se lidé rodí nebo vyrůstají.
2. **Chuť ke vzdělávání a inovacím.** Česká společnost v globálním světě uspěje pouze tehdy, bude-li stát o nové nápady, technologie i sociální inovace. Neměla by se bát změn; měla by podporovat vzdělávání posilující sebevědomí, rozličné talenty a prvotřídní vědu.
3. **Správa věcí veřejných sloužící občanům.** Stát, kraje a obce musejí zaručovat slušnou i průhlednou správu a zapojovat občany i občanky do rozhodování. Měly by je k účasti na svých rozhodnutích zvát, rozvíjet veřejný prostor a povzbuzovat k aktivnímu občanství.
4. **Hospodářství pro kvalitu života.** Hospodářství by nemělo sloužit pouze růstu, profitu a trhu. Důležité jsou také jeho udržitelnost, péče o zdraví a veřejné služby, bezpečné prostředí pro život nebo naše vzájemná pospolitost.
5. **Péče o přírodu a kulturu.** Součástí našeho života jsou také krása a další prožitky. Pro každou společnost je důležité, aby pečovala o přírodu i krajinu, chránila své památky a pěstovala živou kulturu v rozmanitých podobách.
6. **Úcta a solidárnost.** Chceme, aby se ve společnosti nerozevíraly nůžky nerovnosti. Abychom si vážili každého člověka, zastávali se utlačovaných a uměli podpořit lidi v nouzi – ať už žijí vedle nás, nebo v chudých zemích – na cestě k sebeuplatnění.
7. **Společnost důvěry.** Demokracie i prosperita se opírají o důvěru, sounáležitost a pulsuující veřejný život. Společnost by měla stmelovat, aby se v ní nikdo necítil odstrčený a lidé neměli pocit bezmoci vůči státu a vlivným.
8. **Globální rozměr.** Naše životy jsou svázány s měnícím se světem. Chceme, aby společnost nacházela pozitivní reakce na výzvy, které svět přináší. Měla by také pečlivě rozmýšlet, jak naše počínání, například nákupy nebo politická rozhodnutí, proměňují život lidí jinde.
9. **Myslet dopředu.** Také naše země musí myslet na zítřek. Proto potřebujeme budovat odolnou, šetrnou ekonomiku či posilovat místní soběstačnost. A chceme instituce, které důsledně uskutečňují poctivě připravená rozhodnutí.
10. **V jádru Evropy.** Místo pro naši zemi vidíme mezi svobodnými a demokratickými státy, které respektují vládu práva a usilují o mírové soužití. Chceme být součástí soudržné Evropské unie a konstruktivně přispívat k jejímu zodpovědnému rozvoji.

VZDĚLÁVÁNÍ PRO 21. STOLETÍ

(Garance tématu: Stálá konference asociací ve vzdělávání – SKAV, ČOSIV)

**Kontaktní osoby: Silvie Pýchová, silvie.pychova@skav.cz;
Klára Laurenčíková Šimáčková, klara.laurencikova@cosiv.cz**

Současný stav:

Česká republika se dlouhodobě řadí k zemím s vysokou úrovní gramotnosti a kvalifikace. Během posledních dvaceti let se však výsledky českých žáků většinou zhoršují a dostávají se do podprůměru sledovaných zemí (jak dokládají opakovaná šetření OECD PISA a TIMSS). Rodiče jsou ovšem s tradičně pojatým vzděláváním většinou spokojeni (přes mírný pokles jde stále o 60 až 70 % rodičů) a politická reprezentace dále ordinuje vzdělávacímu systému většinou jen represivní léčbu (jednotné přijímací zkoušky, státní maturitu, plošné testování), která je v rozporu jak s potřebami širšího pracovního trhu (nejen části průmyslu) a společnosti, tak s jejími vlastními vzdělávacími dokumenty.

Abychom si udrželi potřebnou úroveň znalostí a dovedností, je hodně důležitá otázka, zda příprava obyvatel ČR odrazí dynamické a komplexní změny ve společnosti. Reflektuje vzdělávání propasti, které se v české společnosti otevírají, převratný technologický vývoj a globální problémy, které sužují celou planetu?

Část veřejnosti, včetně té odborné, vyzývá k důkladné reformě orientované na snížení selekce a zaměření výuky na kompetence potřebné pro život v 21. století. Část naopak vidí řešení v návratu k jednotné škole postavené na tradičním vyučování, na encyklopedických znalostech a kázni. Vzdělávací systém každopádně přestává být pojátkem ve společnosti a už nedává všem dětem stejně hodnotný a společný základ do budoucnosti.

Rozvoj internetu a ztráta vzdělávacího monopolu školy vede ke snižování autority škol a učitelů v očích dospívajících. Reálné vzdělávání se stále častěji přesunuje mimo školu a je nutné, aby to i školy v České republice vzaly na vědomí a hledaly ve změněných podmínkách svou novou roli.

Dlouhodobý cíl:

Novou roli vzdělávacích institucí spatřujeme právě v tom, že nabídnou sociálně soudržné a otevřené, ale zároveň bezpečné prostředí, kde mají děti, ale i další lidé bez rozdílu věku příležitost k opravdu hlubokému poznávání, rozvoji společenských a dalších kompetencí klíčových pro pracovní, občanský i osobní život v novém a složitějším světě. Tedy zejména schopnost vycházet s druhými lidmi a společně a dlouhodobě se učit, převzít zodpovědnost za svůj život a svůj rozvoj, být solidární s těmi, kteří jsou méně úspěšní, a schopnost vnímat své místo ve světě a v přírodě.

Naše (střednědobé/krátkodobé) priority:

- **Vytvářejme podmínky pro svobodnou volbu vzdělávací cesty pro každého jedinice vedoucí k soudržné a solidární společnosti (ČR2030 4.1, 4.3)**

Vzdělávací systém musí být založen na respektu k různorodým potřebám každého jedince. Vzhledem k rychle se měnícím podmínkám je potřeba využívat různé příležitosti ke vzdělávání po celý život. V rozporu s tím jsou například opatření typu jednotných

přijímacích zkoušek na střední školy nebo forma ověřování výsledků vzdělávání na úrovni maturitní zkoušky.

- **Podporujeme učení skrze zkušenosti a prožitky (ČR2030 4.3, SDGs 4.7)**
Využívejme té příležitosti, že dnes sám svět vzdělává – umožňujme, aby si děti, mladí lidé i dospělí mohli nejen osvojit teorii, ale učit se i konkrétní zkušeností a prožitkem v reálném světě i online. Ve 21. století už škola není jediným místem, kde je možné se vzdělávat. Proto je potřeba rozvíjet pestrou nabídku vzdělávacích příležitostí ve formálním i neformálním vzdělávání, a zachovat tak rozmanitost ve vzdělávání. Tomu odporuje např. tendence omezovat vznik nových škol, které přicházejí s novými trendy ve vzdělávání.
- **Změňme roli učitele v průvodce vzděláváním (ČR2030 4.2, SDGs 4c)**
Učitelé jsou klíčovými hybateli změny ve vzdělávání. Ze strany státu je nutné vytvořit co nejlepší podmínky pro to, aby se pedagogové (včetně budoucích učitelů) mohli stát průvodci vzděláváním, uměli vyvolávat zájem o učení, maximálně rozvíjeli potenciál svých žáků a studentů a přistupovali individuálně k jejich potřebám a rozvíjeli vztahy plné vzájemného respektu. Proto je potřeba vedle neustálého zlepšování vzdělávání učitelů a ředitelů škol umožnit přístup do škol i odborníkům z praxe.

ZELENÁ A INOVATIVNÍ EKONOMIKA

(Garance tématu: Zelený Kruh)

Kontaktní osoba: Daniel Vondrouš, daniel.vondrous@zelenykruh.cz

Současný stav:

Česká ekonomika zajišťuje miliony pracovních míst a dodává výrobky a služby, které všichni potřebujeme. Avšak masivně plýtvá – plýtvá energií i surovinami, plýtvá naším zdravím i krajinou, jež utváří náš každodenní domov.

Kvůli špatnému využití půdy voda ročně z naší krajiny odnese 21 milionů tun ornice. Téměř 60 procent Čechů a Češek žije v místech, kde množství škodlivého prachu, rakovinotvorných látek či jedovatého ozonu ve vzduchu překračuje hygienické normy. A skoro dvě třetiny našich odpadků končí na skládkách nebo se spalují, zatímco například sousední Německo jich více než 60 procent recykluje. Proto stopa našeho hospodářství zbytečně těžce dopadá na naše životy i na životy lidí za našimi hranicemi.

Kupříkladu snížení tuzemského příspěvku ke globálním změnám podnebí – které nejvíce postihují chudé lidi v Africe nebo Asii a mají potenciál vyvolávat další či větší uprchlické vlny – je větší naší odpovědnosti vůči okolnímu světu i zdravého rozumu. Smog z uhelných elektráren nebo zastaralých podniků, výfukové plyny a topení uhlím škodí hlavně malým dětem. Závislost na dovozu drahých surovin se stává těžkým břemenem, které podlamuje schopnost našich podniků soutěžit na globálním trhu. A také zvyšuje účty, jež rodiny platí například za vytápění.

V české krajině přibývá některých druhů vzácných zvířat, ale rapidně ubývá obyčejných polních ptáků, včel či motýlů. Divoká příroda má prostor jen na 0,3 % plochy naší krajiny. Na venkově chybí drobná zeleň či malé mokřady a narovnané toky rychle stékají do nížin. Zbytečně přicházíme o množství životně důležité zemědělské půdy a smrkové lesy hynou v důsledku špatného hospodaření i změny klimatu. Přitom právě tato příroda je důležitá nejen proto, že utváří náš každodenní život, ale také coby pilíř naší ekonomiky: opyluje, chrání úrodu před škůdci, chrání před suchem i povodněmi nebo poskytuje živiny.

Dlouhodobý cíl:

Naším cílem je proto chytrá ekonomika, která bude lépe využívat suroviny a paliva, bude méně špinit náš vzduch a řeky a společně se státem bude dobře pečovat o krajinu. Usilujeme o takovou ekonomiku, která podporuje kvalitní, zdravý život pro každého, zajišťuje naši hospodářskou prosperitu a zároveň je znakem slušného chování k našim sousedům i lidem na druhé straně planety.

Naše (střednědobé/krátkodobé) priority:

- **Snížujeme závislost na spotřebě surovin a vyčistíme ovzduší (ČR2030 9.1, 9.2, 9.3, 10.4, celý cíl 19 – SDGs 7, 12.3, 12.4, 13)**
Potřebujeme snížit závislost na ropě, uhlí a zemním plynu, rozumnou motivací a stabilními podmínkami rozvíjet rozvoj obnovitelných zdrojů a stlačit neúnosnou energetickou náročnost ekonomiky. Nezavádět jakékoli typy státních záruk a veřejné podpory pro jadernou nebo uhelnou energetiku, které by zatížily státní pokladnu nebo účty spotřebitelů, anebo zvýšily závislost české energetiky na cizím státu. Postupně ukončit spalování uhlí v zastaralých uhelných elektrárnách či domácích kotlích a kamnech a pomoci i těm sociálně nejslabším přejít na čisté zdroje. Také posílit povinnosti a práva obcí regulovat automobilový provoz a motivovat k investicím do šetrnějších technologií v průmyslu a energetice. Přijetí kvalitní odpadové legislativy a nových závazných cílů v Plánu odpadového hospodářství ČR musí zajistit splnění přicházejících evropských cílů pro opakovaně využívání a recyklaci cenných surovin.
- **Účastněme se rozhodování o vlivech na životní prostředí (ČR2030 18.3, SDGs 16.7)**
Obce a občanské spolky mají mít právo účastnit se rozhodování o vlivech na životní prostředí staveb od čerpací stanice až po úložiště jaderného odpadu (stejně jako se aktivně účastnit rozhodování o dalších otázkách ve veřejném zájmu – viz kapitola o demokratickém vládnutí). Práva seškrtaná za předchozí vlády je nezbytné vrátit občanům zpět. Zároveň je nutné zjednodušit, sjednotit a zpřehlednit legislativu, posílit státní úřady a zrychlit tak rozhodování o stavbách.
- **Pečujeme o českou přírodu a krajinu (ČR2030 12.1, 12.3, 12.4, 12.5, 13.1, 14.1, 14.2, 15.1, 15.3, 19.4 – SDGs 6.6, 15)**
Pečujeme o českou krajinu tak, aby mohla zajišťovat dostatek vody a zároveň nás chránit před povodněmi. Také aby v ní bylo dost místa pro bohatou přírodu – aby přibývalo drobné zvěře, ptáků a motýlů, kvetoucích luk či mokřadů. Podporujeme přírodě blízké a tedy udržitelné lesní hospodaření (zajištěné mezinárodní certifikací FSC – Forest Stewardship Council, kterou vyžadují i velcí odběratelé dřeva a je reformou lesnické a myslivecké legislativy) a zemědělství zaměřené na produkci lokálních potravin a biopotravin. Ponechme v krajině také 3 procenta plochy pro místa, kde divoká příroda dostane volnou ruku. Krajina by měla být snadno a volně přístupná každému.

ROVNOST MUŽŮ A ŽEN

(Garance tématu: Česká ženská lobby)

Kontaktní osoba: Hana Stelzerová, hana.stelzerova@czlobby.cz

Současný stav:

V oblasti rovnosti žen a mužů byly zaznamenány v posledních letech v České republice určité posuny, ale dlouhodobě se nedosahuje stejných výsledků jako v jiných státech EU. Ve srovnání Světového ekonomického fóra se Česká republika v roce 2017 umístila na 88. místě ze 144 hodnocených zemí, daleko na vyspělými západními státy. Ženy jsou v České republice více ohroženy chudobou a sociálním vyloučením než muži. Platí to zejména pro svobodné matky, seniorky a rodiny s více dětmi.

Nerovnost mezi ženami a muži má řadu podob, tu nejpalčivější představuje násilí páchané na ženách. Podle OSN¹ je násilí na ženách dokladem historického nerovného postavení mezi muži a ženami. V České republice se s nějakou formou násilí setkala v průběhu svého života zhruba každá třetí žena. Násilí se neodehrává jen v soukromí, ale i ve veřejné sféře. Mezi násilím na ženách patří i zastrašování a svévolné omezování svobody.

Nerovnost v příjmech mezi muži a ženami představuje další významný aspekt genderové nerovnosti. V České republice je rozdíl v příjmech žen a mužů již dlouhodobě více než pětina (22% vyšší příjem mužů než žen) a výrazně převyšuje průměr v celé EU (kolem 17%). Od českých žen se stále očekává, že to budou především ony, kdo se postará o děti, seniory, nemocné či hendikepované členy rodiny, a že zajistí chod domácnosti. Přetrvává též normativní očekávání, že ženy vždy upřednostní rodinu před kariérou a vlastní obživou. V České republice mj. zaznamenáváme jeden z nejvyšších negativních dopadů mateřství na zaměstnanost žen v celé Evropské unii. Dlouhá rodičovská dovolená, kterou ve většině případů čerpá pouze žena, spolu s obtížným návratem na trh práce, těžkostí s prací na částečný úvazek a nedostatkem veřejných služeb péče představují hlavní příčiny nerovného postavení žen na trhu práce. Ve společnosti se stále předpokládá, že péče o děti by měla být hlavní náplní života žen. A to i přes to, že pro mnoho rodin je dvojitý příjem ekonomickou nutností a mnoho žen se chce realizovat i mimo rodinu.

Třetí oblast, kde přetrvávají nerovnosti, je problematika nedostatku žen v rozhodovacích pozicích. Přestože ženy a dívky tvoří polovinu populace, v české politice jsou zastoupeny pouhou pětinou. Česká republika stále nezavedla kvóty nebo jiná pozitivní opatření, která by podpořila vstup žen do vedoucích pozic v politice stejně jako ve firmách a organizacích.

Dlouhodobý cíl:

Postavme silnou společnost postavenou na základě rovnosti žen a mužů a ponechme každému jednotlivci svobodnou volbu a zodpovědnost za svůj život. Zaručme dodržování lidských práv a nediskriminaci. Odsudme všechny formy násilí na ženách, a to jak ve veřejné, tak soukromé sféře. Zasadme se o vytvoření prostředí příznivého k rodinám, dětem a rodičům, seniorům a seniorkám a rozvoj kvalitních zařízení péče a sociálních služeb s důrazem na finanční, sociální a prostorovou dostupnost těchto zařízení. Podporujeme, aby muži a ženy rovnoměrně sdíleli každodenní zodpovědnosti za péči o děti, nemocné, seniory a seniorky a další členy společnosti, kteří potřebují péči. Chceme společně

¹ <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/violence.htm>

nost, která si váží práce placené i neplacené a umí ji odměnit v průběhu celého lidského života. Prosazujeme rovné zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích a v politice jako jeden ze základních principů moderní demokracie.

Naše (střednědobé/krátkodobé) priority:

- **Předcházíme všem podobám násilí na ženách a pomáháme těm, kdo jej zažijí (SDGs 5.2, 16.1)**
Pokusme se prolomit tabu a začněme veřejně mluvit o různých podobách násilí na ženách. Násilí na ženách nemůže být považováno za okrajový problém jednotlivých žen a dívek, ale musí být systematicky řešeno a potíráno. Zásadní je prevence, informovanost a dostupná péče pro všechny oběti.
Požadujeme, aby česká vláda co nejdříve ratifikovala Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, tzv. Istanbulskou úmluvu. Tato úmluva představuje nejobširnější mezinárodní smlouvu usilující o vyřešení tohoto závažného problému porušování lidských práv. Jejím cílem je nulová tolerance k této formě násilí a představuje významný krok k tomu, aby se Evropa, ale i svět mimo ni, staly bezpečnějšími.
- **Odstraňme nerovnosti v příjmech mezi muži a ženami, zejména pro kritické věkové skupiny (ČR2030 1.2, 3.3 – SDGs 5a)**
Trvejme na tom, že za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty se platí stejná odměna, ať ji vykonává muž nebo žena. Státní úřad inspekce práce má dostatečné pravomoci kontrolovat přímou a nepřímou diskriminaci ve vztahu k odměňování a musí tak začít skutečně činit. Stát by měl jít příkladem ve vlastních institucích. To se neděje, platový rozdíl ve veřejné sféře přes existenci tabulkových platů zhruba odpovídá celkovému rozdílu v odměňování žen a mužů.
Věnujme pozornost podpoře ekonomické nezávislosti žen, například formou vzdělávání, poradenství nebo pobídkami k možnostem podnikání.
Neplacení výživného zvyšuje riziko ohrožení chudobou. Stát by měl přijmout zákon o zálohovaném výživném. Dále by měl finančně podpořit rodiny s více dětmi a v rámci důchodového systému zmírňovat chudobu seniorek.
- **Zajistíme péči o potřebné z veřejných zdrojů, aby byla dostupná všem (ČR2030 1.1, SDGs 5.4)**
Podporujeme rozvoj kvalitních, důstojných a finančně dostupných služeb zajišťujících péči o děti, stejně tak jako péči pro seniory a seniorky a osoby se zdravotním postižením. Lidé by měli mít možnost zvolit si vyhovující typ péče. Požadujeme naplňování nové Koncepce rodinné politiky ze září 2017.
Podporujeme zachování současného trendu zvyšování nabídky těchto služeb a důrazně se ohrazujeme proti tendencím rušit služby péče, které byly zavedeny v uplynulých letech (dětské skupiny, mikrojesle, místa v mateřských školkách pro děti od dvou let).
- **Zasadíme se o společné řízení státu muži a ženami (ČR2030 27.1, SDGs 5c)**
Podporujeme vyšší zastoupení žen v rozhodovacích pozicích tak, aby správa země byla rovnoměrně rozdělena mezi obě poloviny populace, tedy muže i ženy. Zavedme proto opatření, která vyrovnají poměry a zvýší účast žen v politice.

SOUDRŽNÁ A ROZMANITÁ SPOLEČNOST

(Garance tématu: Institut pro sociální inkluzi – IPSI,
PROUD – Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu)

Kontaktní osoba pro sociální oblast: Martin Šimáček, martin.simacek@centrum.cz
Kontaktní osoba pro rovnoprávnost a diverzitu:
Adéla Horáková, adela.horakova@proud.cz

Současný stav:

Česká republika se v řadě ohledů řadí mezi země světa s nejmenšími sociálními rozdíly. Ty však v posledních letech rychle rostou a jsou markantní zejména v pohraničí nebo v tzv. vnitřních periferních oblastech a specificky také u obyvatel ohrožených chudobou či sociálním vyloučením. Část veřejnosti poptává vytlačení chudých, sociálně vyloučených lidí mimo viditelný veřejný prostor, cítí nevráživost vůči některým menšinám. Města a obce stále ve většině případů nedostatečně reagují na situaci nejvíce zranitelných obyvatel a neřeší efektivně problém sociálního vyloučení, nebo ho dokonce prohlubují.

Rozpad sociální soudržnosti je propojen s narůstajícím populismem řady politiků. Nešťastlivost a nevráživost se dostávají do hlavního diskurzu politiky. Násilné projevy jsou čím dál přijatelnější na sociálních sítích i na veřejnosti. Přitom historie i současnost nám neustále potvrzují, že investovat do soudržnosti se společností vyplácí. Aktivní sociální začleňování musí být východiskem sociálních politik státu i obcí. Především je základem lidské důstojnosti.

Pokud k němu dochází včas, pak navíc šetří veřejné prostředky, např. v oblasti sociálních dávek, výdajů spojených s dlouhodobou nezaměstnaností, institucionální výchovou dětí, ale také s problematickými jevy, jako jsou závislost na drogách, hazardu či prostituce. Zejména děti, jakmile vyrůstají v ústavní péči, na ubytovnách či ve vyloučených lokalitách, se v dospělosti těžko začleňují do společnosti – sociální vyloučení se pak velmi často přenáší z generace na generaci.

Nejen soudržnost, ale i rozmanitost má svůj přínos pro společnost i pro jednotlivce. Pestřé společnosti, které podporují rozmanité identity svých občanů (například sociální, kulturní, vztahové a rodinné), bývají tvořivé, stabilní a konkurenceschopné. Někteří občané jsou ale kvůli své identitě stále znevýhodňováni. Například gay a lesbickým párům je stále zakázáno vstupovat do manželství, společně osvojovat děti nebo přiosvojit dítě svého partnera či partnerky. To neopodstatněně znevýhodňuje nejen gaye a lesby, ale zejména také dopadá na děti, které tyto páry vychovávají. Stát by měl podporovat stabilní a fungující rodiny a nepreferovat pouze jeden rodinný model.

K budování důvěry ve společnost potřebujeme vytvářet prostor pro pozitivní diskusi, nikoli šířit v politické a mediální debatě nenávisť, paniku či strach.

Dlouhodobý cíl:

Rozmanitá, heterogenní a soudržná společnost, v níž stát a ostatní složky veřejné správy vytváří rovné podmínky pro rozvoj a uplatnění všech členů společnosti. Veřejné sociální politiky jsou orientované na řešení problémů a potřeb všech občanů a stojí na principu sociální inkluze.

Naše (střednědobé/krátkodobé) priority:

- **Řešíme dlouhodobou nezaměstnanost a zaměstnanost znevýhodněných skupin (ČR2030 2.3, celý cíl 16, 17.4, 27.1 – SDGs 8.8, 10.1)**
Přizpůsobme aktivní politiku zaměstnanosti (APZ) potřebám znevýhodněných a dlouhodobě nezaměstnaných lidí, resp. zvýšíme účinnost služeb zaměstnanosti, která je v současné době velmi nízká. APZ pro dlouhodobě nezaměstnané musí být postavena na principech postupného zaměstnávání, tj. na postupném návratu na trh práce s využitím zejména podporovaných dotovaných míst nebo sociálních podniků. Služby zaměstnanosti Úřadu práce provažme s dalšími službami – sociální prací, sociálními službami, dluhovým poradenstvím, zvyšováním finanční gramotnosti, aj. Trvejme na tom, aby APZ byla ukotvena ve spolupráci Úřadu práce, obecních úřadů, poskytovatelů sociálních služeb, ale i zaměstnavatelů. Podprůměrně rozvinuté regiony potřebují dostat účinnou podporu, což se neobejde bez efektivní strategie regionálního rozvoje. Vraťme dávky pomoci ve hmotné nouzi k původnímu konceptu chudinských dávek, které nárokově pomáhají lidem v krizové sociální situaci. Zrušme současnou podobu demotivační a prakticky neplacené veřejné služby a převedme ji na motivační nástroj, který aktivizuje a pomáhá lidem vrátit se na trh práce.
- **Vytvoříme systém sociálního bydlení a předcházíme předlužení (ČR2030 17.3, SDGs 1.3)**
Odebírat rodinám děti kvůli špatnému bydlení (či obecně kvůli nevyhovující sociální/ekonomické situaci) je krátkozraké. Systém sociálního bydlení, definovaný zákonem a garantovaný veřejnou správou, představuje mnohem citlivější a dlouhodobě výhodnější přístup. Měl by dále minimalizovat počet lidí bez přístřeší, na ubytovnách, v institucích či sociálně vyloučených lokalitách; snížit počet lidí, kteří vynakládají na bydlení nepřiměřeně vysokou část svých příjmů (např. podstatná část seniorů a senierek) a preventivně působit proti ztrátě bydlení a bezdomovectví.
Osobám v nouzi zajistíme bezplatné právní poradenství, zejména dluhové poradenství. Chronické předlužení obyvatel je nutné řešit legislativním zásahem – zpřístupněním osobního bankrotu většímu počtu předlužených, regulací trhu s půjčkami a odstraněním dodatečných plateb za exekuce. Zároveň účinně postihujeme lichvu, obchodování s lidmi, výrobu a distribuci drog a posílíme sociální služby, včetně resocializačních programů pro osoby opouštějící nápravná zařízení.
- **Zvýšíme dostupnost sociálních služeb a podporujeme život doma místo v ústavech (ČR2030 3.1, 27.1, SDGs 1.3)**
Stát, kraje a obce se musí zaměřit na podporu a upřednostnění terénních a ambulantních služeb oproti službám pobytovým. Sociální služby musí lidem co nejvíce pomáhat v jejich přirozeném prostředí a umožnit jejich začleňování do společnosti v místě, kde žijí (tzv. deinstitucionalizace služeb péče a ústavní výchovy). Učiňme sociální služby dostupné po celém území státu podle potřeb obyvatel a zajistíme, aby jejich plánování a financování bylo transparentní, stabilní a víceleté. Současně s tím musí být sociální a zdravotní pracovníci lépe odměňováni.
- **Odstraňme znevýhodnění založená na odlišné identitě (ČR2030 3.4, SDGs 10.2)**
Zrušme předpisy, které znevýhodňují jen určité skupiny obyvatel a jejich děti a to jen na základě jejich identity, například znevýhodnění z důvodu sexuální orientace nebo pohlavní identity v oblasti vztahové a rodinné. Zrušme zákaz manželství pro gay a lesbické páry a umožňme tak mimo jiné těmto párům společně osvojovat děti nebo přiosvojovat dítě jejich partnera či partnerky. Uznávejme úřední změnu pohlaví transsexuálních osob bez podmínky povinné sterilizace.

MIGRACE JAKO PŘIROZENÁ SOUČÁST ŽIVOTA

(Garance tématu: Konsorcium organizací pracujících s migranty v ČR)

Kontaktní osoba: Tomáš Jungwirth, jungwirth@migracnikonsorcium.cz

Současný stav:

Významný nárůst počtu uprchlíků a dalších migrantů, kteří v posledních letech přicházeli do Evropy, se České republiky v podstatě přímo nedotkl. Zaznamenali jsme minimum přímých žadatelů o azyl, stejně jako minimum těch přerozdělených či přesídlených v rámci EU. Odmítnutí tzv. kvót se stalo do značné míry symbolem českého přístupu k uprchlické problematice, a to bez návrhu smysluplných alternativ směrem k našim partnerům v EU, které by pokračovaly v tradici české pomoci potřebným a naplňovaly naše mezinárodní závazky.

Celé debatě o migraci dominují bezpečnostní rizika. Vyhrocená společenská situace navíc posílila vliv nesnášenlivých hnutí, a v důsledku také zhoršila životní podmínky celé řady migrantů a migrantek, kteří již v ČR žijí. Česko se přitom nejrůznějšími příspěvky stále více angažuje v mezinárodním řešení uprchlických krizí i hledání dlouhodobějších odpovědí, byť s mezerami v koncepčnosti i komunikaci směrem k veřejnosti.

Migrace v ČR však má i méně vyhrocenou tvář. Lidé, kteří sem přicházejí žít a pracovat, přinášejí potenciální příležitosti a zároveň hasí celou řadu problémů. Českému trhu práce chybí desetitisíce pracovníků. Že se tedy, také s ohledem na strukturu české ekonomiky, musíme do značné míry spoléhat na zahraniční pracovní sílu, je realitou. Podnikatelé, zaměstnanci i průmysl, který se rozvíjí díky jejich práci, odvádí daně, bez kterých se rozvoj české společnosti neobejde. Pokud se nám podaří, aby přístup českého státu k pracovní migraci byl koncepční, transparentní a podporoval společně vyjednanou vizi ohledně směřování ekonomického a společenského rozvoje ČR, pracovní migrace může dlouhodobě přinášet ještě rozsáhlejší prospěch a například také korigovat stárnutí české společnosti. Navíc v 21. století je rozmanitost – klidně a konstruktivní soužití lidí nejrůznějších kultur a jazyků – důležitým faktorem tvořivosti, odolnosti a konkurenceschopnosti.

Dlouhodobý cíl:

Česko dokáže vést klidnou a věcnou debatu o složitých otázkách souvisejících s migrací a integrací cizinců. Vedle poctivé reflexe domácích obav také ctí lidskou důstojnost. Umí nabídnout plnohodnotné začlenění do společnosti všem, kdo k nám přišli legálně pracovat a žít. Je zodpovědným a solidárním partnerem, který pomáhá konstruktivně řešit otázky migrace na evropské i mezinárodní úrovni.

Naše (střednědobé/krátkodobé) priority:

- **Začleňme stávající imigranty do trhu práce, vzdělávání a politiky, postupně se více otevíráme (ČR2030 2.5, SDGs 8.8)**
Silná a sebevědomá společnost dokáže lidem z jiných zemí a kulturních prostředí nabídnout takové podmínky, aby se zde mohli cítit doma a plně se začlenit. Pro úspěch integrace musí stát nastavit pravidla. Zajistíme férové podmínky pro migranty na trhu práce, podpoříme je vzdělávacími kurzy a možnostmi důstojného bydlení, začleňujeme migranty dlouhodobě pobývajících v ČR do sociálního systému. Integrujme jejich děti do českých škol prostřednictvím podpory pedagogů, speciální přípravy pro asistenty učitelů a

systematické spolupráce škol s rodinami. Imigrantům s trvalým pobytem dejme právo účastnit se místních voleb a stát se členy politických stran. Postupně navyšujeme počet přijímaných uprchlíků, bez ohledu na jejich etnický původ, mateřský jazyk či vyznání.

- **Budme více solidárním, koncepčním a konstruktivním členem EU, chraňme důstojnost migrantů (SDGs 10)**

Česko se nemusí stydět za svůj mezinárodní příspěvek k řešení tzv. uprchlické či migrační krize. Navyšuje postupně finance pro národní, evropské i mezinárodní programy pro okamžitou stabilizaci situace i řešení hlubších příčin vysídlení. Resortním příspěvkům však dodejme jednotící dlouhodobý záměr, provázanost a transparentní vyhodnocování. Více solidarity bychom měli prokazovat vůči evropským sousedům i vůči ústřední myšlence svobody pohybu a pobytu mezi členskými státy (viz i kapitola *Spolupráce s EU a se světem*). Schengen se neobejde bez společné ochrany vnější hranice, která se však nesmí dít na úkor mezinárodní ochrany uprchlíků a základní lidské důstojnosti všech migrantů.

- **Hledejme v migraci příležitosti a vedme o ní vyváženou, racionální debatu (SDGs 10)**

Největší úkol spočívá v proměně domácí veřejné a politické debaty o migraci. Současné zklidnění situace bychom měli využít k věcnějším argumentům, slušnějšímu tónu a k uznání, že celá věc není černobílá. Najít efektivní, udržitelná řešení chce čas. Povzbudme sebedůvěru a najdeme odvahu nahlas pojmenovat příležitosti. Efektivní komunikační plán ke strategii migrační politiky ČR, na nějž už několik let čekáme, by měl odolávat snaze sbírat laciné politické body, a naopak by měl posilovat důvěru společnosti v kapacitu státní správy (a politických elit) řešit otázky související s migrací. Vyváženější jazyk však musí vedle zajištění bezpečnosti zohledňovat také další hodnoty, na kterých česká společnost stojí: univerzální a nedělitelná lidská práva, úcta k lidské důstojnosti, rovnost a solidaritu, soužití v globálním prostředí, podporu mezinárodnímu právu a mnohostranné spolupráci, stejně jako ekonomické zájmy.

SPOLUPRÁCE S EVROPSKOU UNIÍ A SE SVĚTEM

(Garance tématu: FoRS – České fórum pro rozvojovou spolupráci – FoRS,
DEMÁS – Asociace pro podporu demokracie a lidských práv)

Kontaktní osoba pro rozvojovou a humanitární spolupráci:

Pavel Příbyl, pavel.pribyl@fors.cz

Kontaktní osoba pro lidská práva: Sabina Malcová, sabina.dvorakova@demas.cz

Současný stav:

Nové cíle mezinárodního společenství pro udržitelný rozvoj (SDGs) do roku 2030 poprvé v historii pojímají udržitelnou kvalitu života pro každého člověka na planetě jako ústřední cíl rozvoje. Pokud udržitelnost definujeme takto, všechny země světa jsou de facto rozvojové. Zatímco před bohatšími zeměmi, včetně EU, stojí především úkol omezit plýtvání přírodními

zdroji, lépe pomáhat potřebným doma i v zahraničí a nastavit spravedlivější mezinárodní pravidla (ale naplňovat i ostatní cíle manifestu), chudší země musí hlavně zlepšit vládnutí, zajistit základní služby a zvýšit životní úroveň svých obyvatel.

Česko se hlásí ke své spoluodpovědnosti za odstraňování světové chudoby a nerovnosti či prosazování dodržování lidských práv a aktivně na tom spolupracuje i v rámci EU. Pomáhá zachraňovat životy při humanitárních katastrofách a krizích. K tomu všemu má lidský potenciál, specifickou historickou zkušenost i dobře nastavené státní mechanismy: transformační spolupráci, zahraniční rozvojovou spolupráci (ZRS) a program humanitární pomoci, který je její součástí. Ty přináší lepší život konkrétním lidem v chudších zemích, podporu úsilí o svobodnější prostředí v nich a dobré jméno České republiky, zároveň přispívají ke stabilnějšímu a bezpečnějšímu mezinárodnímu prostředí, na němž je naše země závislá.

Nicméně naplňovat své mezinárodní závazky či reagovat na aktuální potřeby v postižených zemích se ČR daří jen zčásti. Na rozvojovou pomoc (tzv. ODA) včetně té humanitární stále poskytuje necelou polovinu svého závazku (0,13–0,14 % hrubého národního produktu, namísto 0,33 %). Nejde však jen o peníze. Rozvojová spolupráce musí mít svou kvalitu a návaznost na potřeby partnerských zemí i českou politiku. Mnoho akutních i dlouhodobých problémů světa lze řešit pouze ve spolupráci s EU, OSN a dalšími mezinárodními organizacemi, jichž je Česká republika členem, ale ne vždy je bere úplně za své. Zejména ve vztahu k EU není ČR adekvátně aktivním, konstruktivním a solidárním členem.

Je také potřeba obnovit tlak na represivní režimy a nezavírat oči před porušováním lidských práv výměnou za skutečné či domnělé ekonomické výhody.

Dlouhodobý cíl:

Česká republika považuje svou zahraniční rozvojovou a lidskoprávní politiku za důležitý výraz své vyspělosti. Pravidelně na ně uvolňuje nejen část svého bohatství srovnatelnou procentuálně s nejvyspělejšími státy, ale veřejně je obhajuje a politicky podporuje v Evropské unii, mezinárodních organizacích a své diplomacii vůbec. Globální výzvy reflektuje i ve své domácí politice. Je aktivním, solidárním a konstruktivním členem EU.

Naše (střednědobé/krátkodobé) priority:

- **Zvyšujeme podíl rozvojové spolupráce a humanitární pomoci na HND o 0,02 % ročně a zároveň jejich efektivitu (ČR2030 21.1, SDGs 10b, 17.2, resp. celý cíl 17)**
ČR by měla směřovat ke splnění svého závazku a přispívat v roce 2030 částkou odpovídající 0,33 % HND k důstojnějšímu životu lidí v nejméně rozvinutých zemích, nejchudších regionech světa a „křehkých“ zemích. Přidanou hodnotu ale může nabídnout i v zemích se středním příjmem. To by mělo jít ruku v ruce se zvyšováním efektivnosti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, včetně větší transparentnosti a předvídatelnosti. Naši rozvojovou politiku ovšem musí podpořit i další politiky, doposud vnímané jako domácí, které mají dopad na chudší země, např. větší šetrností k životnímu prostředí a klimatu či omezením našeho plýtvání potravinami a dalšími zdroji.
- **Zastáváme v české diplomacii hodnoty demokracie (ČR2030 21.2, SDGs celý cíl 16)**
Podpora lidských práv, demokratizace a transformace jsou pevnou součástí české zahraniční politiky. Musí zůstat trvalou zahraničněpolitickou prioritou naší země. Česká republika by měla i nadále zejména v nedemokratických a autoritativních režimech ko-

munikovat s občanskou společností a podporovat ji. Čeští politici by zástupce občanské společnosti měli navštěvovat během svých cest do těchto zemí a aktivní by měly být i české zastupitelské úřady. Dlouhodobá podpora lidských práv a demokratizace a aktivní ekonomická diplomacie a proexportní politika se navzájem nevylučují. Česká diplomacie by neměla přistupovat na jejich vzájemné podmiňování.

- **Aktivně se zapojme do práce EU, mezinárodních organizací a podpory udržitelného rozvoje (ČR2030 celé cíle 21 a 22, SDGs celý cíl 17)**

ČR by měla usilovat o naplnění globálních cílů udržitelného rozvoje (SDGs), na kterých se dohodla OSN, a dalších mezinárodních závazků. Kromě potřebných domácích opatření (popsaných v ostatních kapitolách) bychom k tomu měli přispět i lepší koordinací mezinárodních otázek mezi různými orgány státní správy (koherencí politik pro udržitelný rozvoj – viz *Efektivní vládnutí*) a také větším zapojením českých subjektů do práce EU, OSN a dalších multilaterálních organizací. Konkrétně by pomohla větší účast nejvyšších politických představitelů na globálních summitech, větší počet vlastních iniciativ a vyšší počet zástupců ČR v řídicích orgánech a vedoucích pozicích výborů a pracovních skupin mezinárodních institucí, včetně vyjednávacích a expertních týmů EU.

ŽIVÁ A ODPOVĚDNÁ DEMOKRACIE

Základním předpokladem úspěšného řešení všech předcházejících výzev – udržitelné a široce sdílené prosperity v Česku i za jeho hranicemi – je živá a odpovědná demokracie. Tedy kvalitní systém institucí a procesů, jejichž prostřednictvím společnost dělá svá rozhodnutí. Jinými slovy naší poslední, v mnoha ohledech zásadní prioritou je dobré vládnutí, tedy vládnutí jak efektivní, tak demokratické. Proto se u tohoto průřezového tématu platformy *Měj se k světu* zastavíme o něco déle.

EFEKTIVNÍ VLÁDNUTÍ (NEJEN PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ)

(Garance tématu: oborové platformy *Měj se k světu*, členové RVUR, Glopolis)

**Kontaktní osoby pro RVUR/ČR2030: Jiří Dlouhý jiri.dlouhy@czp.cuni.cz;
Hana Stelzerova hana.stelzerova@czlobby.cz; Jiří Koželouh jiri.kozelouh@hnutiduha.cz;
Pavel Příbyl, pavel.pribyl@fors.cz; Petr Lebeda lebeda@glopolis.org**

Současný stav:

Deficity veřejné správy a politiků

Stávající fungování veřejné správy – a tudíž i politiky – se pravidelně objevuje v domácích i zahraničních analýzách jako klíčová překážka ekonomického růstu. Ale nejde jen o podnikání – posun směrem k řešení jakýchkoliv problémů ve společnosti komplikuje, když se strategická rozhodnutí rozpouští v úřednickém šimlu. Když stát nezajímá, zda a jak jeho práce skutečně ulehčuje život právě těm občanům, na které cílí jeho služby. Když si příslušná ministerstva – ba i úředníci v rámci jediného ministerstva – mezi sebou neumí zorganizovat společný postup. Když se s každou novou vládou či ministrem začíná celá řada věcí znovu od začátku. Když se politické strany ani nechtějí dohodnout na dlouhodobých cílech, které by nastavily alespoň minimální, ale důsledný kurz pro větší reformy.

Navíc se stírají rozdíly mezi levicí a pravicí. Hlavní politické ideologie dosud užitečně mapovaly základní hodnoty a postoje společenských skupin. Ale samy o sobě – dokonce ani mezi sebou – nejsou schopné zajistit funkční řešení v dlouhodobějším horizontu a pro další společenské skupiny. Na základě čistě stranického zadání dobrý zákon neuděláte. Spousta problémů nemá jednoduchá, přímočará řešení. Souvisí s jinými problémy. Mění se v čase. A zároveň potřebuje čas. Na to, aby se dala dohromady fakta. Aby si sedli k jednomu stolu všichni ti, kterých se problém dotýká – nejen úředníci a politici. A postupně se domluví, kdo co může udělat. Mnoho takových procesů běží i v Česku, ale není zrovna snadné je dotáhnout a hlavně „prodat“.

Nenesou-li rychlé, hmatatelné výsledky, pak různé pracovní skupiny, výbory a platformy rychle dostávají nálepku byrokracie, neefektivity či pouhého tlachání. Bez jasného tahu na branku si některé z nich takovou kritiku zaslouží. Ale ani ty, které kolem sebe postupně opravdu něco mění, nejsou atraktivní pro rychlý, rozdrobený a povrchní svět většiny dnešních médií. A bez možnosti připsat si body u voličů za vedení či podporu takových procesů nebo za technická řešení odborných problémů se do nich politici přirozeně nehnou.

Národní strategie pro udržitelnou kvalitu života

Přesto se jeden takový společensky reprezentativní proces, který Česko připravuje na budoucnost a zároveň jasně popisuje, v čem spočívá naše zodpovědnost vůči okolnímu světu, podařilo dotáhnout. Na návrh Úřadu vlády a po důkladných konzultacích se státní správou i nestátními aktéry, včetně agregovaného vstupu *Měj se k světu* (viz překrývající se obsah podcílů ČR2030 a našich tematických priorit výše), vláda v dubnu 2017 schválila **Strategický rámeček České republiky 2030** (ČR2030).

V jádru této novátorské zastřešující strategie pro rozvoj Česka stojí snaha zlepšit instituce a procesy vládnutí coby zásadní předpoklad pro udržitelnou a široce sdílenou kvalitu života

a dlouhodobou konkurenceschopnost země. A také definovat české priority z mezinárodní Agendy 2030 – tedy to, jak Česko přispěje k realizaci cílů udržitelného rozvoje (SDGs). Vládní dokument obsahuje 27 strategických cílů rozpracovaných do 72 podcílů a rozsáhlou analytickou přílohu. Plnění cílů a podcílů je dále specifikováno indikátorovou sadou se 192 indikátory.

Plán pro praktickou implementaci ČR2030 byl zatím odložen na podzim 2018. Konkrétní naplnění cílů v 6 prioritních oblastech (lidé a společnost, hospodářský model, odolné ekosystémy, obce a region, globální rozvoj a dobré vládnutí) bude klíčovým úkolem Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) a celé škály orgánů státní správy i samosprávy v dalších letech.

Strategický rámec má své mouchy – zejména těžkopádný jazyk, velké množství cílů roztroušených v labyrintu institucí a procesů, které navíc ani nepokrývají všechny klíčové společenské výzvy (např. bezpečnost či migraci). Navzdory této oprávněné kritice představuje doposud nejvíce všestranný, dlouhodobý, podložený a prodiskutovaný strategický dokument vyvažující jak potřeby společnosti v ČR, tak zodpovědnost vůči zbytku světa.

ČR2030 podobně jako Agenda OSN 2030 (SDGs) nejsou strategií jednoho nebo dvou resortů, ale celé vlády a celé společnosti. Proto ČR2030 nese název strategický rámec (nikoliv strategie) a jejím primárním úkolem je zajišťovat soulad mezi strategickým rámcem a dílčími strategiemi jednotlivých resortů a zároveň mobilizovat a koordinovat zástupce podnikatelského, občanského, akademického a dalších sektorů společnosti.

Strategické vedení a koherence politik

Je určitě zcela legitimní a prakticky nezbytné pro každé volební období vybrat priority vládnoucích stran realizovatelné v kratším časovém horizontu. Ale vedle nich je třeba, aby vláda sloužila jako zprostředkovatel **spolupráce na dlouhodobých, průřezových prioritách zohledňujících potřeby společnosti i svět kolem nás.**

V řadě ohledů domácí vývoj odráží velké globální trendy, k nimž se řadí stárnutí populace, technologické změny, souboj o zdroje, rostoucí mobilita i spotřeba energií, změny klimatu, rychlejší globalizace i více demokratického rozhodování, snižování diskriminace, nárůst regulací, ale i nerovnosti. Velké a rychlé změny světa kolem nás si vyžadují pravidelnou komunikaci všech, kterých se dotýkají, a shodu na společném směru. Ačkoliv svět se mění dál, měli bychom držet jednu odsouhlasený kurz. Vývoj musíme reflektovat, ale nikoliv s každou vládou začínat znova a jinde.

Kupříkladu odolnost naší společnosti vůči vnějším tlakům těžko vybudujeme bez soudržnosti a základní vzájemné tolerance. Ty se neodvíjí jen od materiálního zabezpečení obyvatel, ale rovněž od sdílených hodnot a kompetencí, které si občané osvojují výchovou a vzděláváním. Co si občané odnesli z rodin a ze školních lavic, má značný vliv i na hospodářský výkon. Dlouhodobá konkurenceschopnost ekonomiky je úzce svázaná s naší schopností pečovat o zdraví občanů i přírody. Takové úkoly jasně přesahují jeden resort a jedno volební období. V době globalizace navíc stabilita Česka nezávisí jen na dodržování domluvených pravidel a strategických reformách doma, ale též na podobě mezinárodních dohod a efektivní práci nadnárodních institucí.

Vedle strategického vedení pak české veřejné správě schází i větší soudržnost v operativní práci (tzv. **koherenci politik pro udržitelný rozvoj**). Jedna ruka státu nesmí podkopávat či ignorovat to, co dělá ruka druhá. Když se resorty začnou vážně bavit o vzájemných konfliktech až během meziresortního připomínkového řízení, už je většinou pozdě na to je efektivně vyřešit. Lepší komunikace a včasnejší koordinace již od nižších úředních úrovní je potřeba jak u prosazování domácích průřezových priorit (např. opatření ve prospěch větší ochrany či podpory žen), tak při přípravě politik, které mají dopad za hranicemi (nejen na globální udržitelnost). Strategický rámec ČR2030 těmto výzvám správně věnuje cíle 23 a 24.

U mnoha ministerstev lze začít lepším provázáním různých odborů, včetně lepší koordinací se zahraničními a strategickými odbory, ale také pravidelnými konzultacemi se zainteresovanými skupinami mimo státní správu. Přesně takový prostor propojování nabízí RVUR a další konzultační orgány vlády, kde spolu lidé s různými pohledy na věc opravdu diskutují.

Centrum vládnutí a dialog napříč společností

V podstatě jediným orgánem státní správy, který může zajistit dlouhodobé a provázané plnění cílů pro udržitelný rozvoj je Úřad vlády. Je to naše centrum vládnutí, jak tuto funkci nazývá OECD. Jeho úkolem není prosazovat dílčí tematické politiky, ale dbát na vyvážený rozvoj celé společnosti. Má ve státní správě nejen zastřešující postavení a roli orgánu, který propojuje a koordinuje ostatní resorty směrem dovnitř ČR (a spolu s MZV) i navenek, ale také politickou váhu, strategický přesah a má vymáhat soudržnost resortních politik.

Proto byla v roce 2013 **Rada vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)** přesunuta z kompetence Ministerstva životního prostředí do kompetence Úřadu vlády. Degradace RVUR zpět pod vedení MŽP je proto politováníhodným krokem zpět. RVUR není jen dalším z konzultačních orgánů vlády pro životní prostředí. Mezinárodní společenství, EU i většina vyspělých zemí dnes v udržitelném rozvoji spatřují především nastavení podmínek pro široce sdílenou kvalitu života, dosahovanou způsobem, který nepodkopává naše vlastní základy ani v ČR, ani v jiných, zejména chudých zemích. Z hlediska byznysu jde o dlouhodobou konkurenceschopnost. Z hlediska občanské společnosti o zodpovědný, na západních hodnotách založený způsob vládnutí.

Díky průběžnému jednání na půdě RVUR a jejích výborů a podvýborů mezi sebou ministerstva, zástupci firem, odborů, akademické a neziskové sféry nacházejí společnou řeč a udržují vzájemné kontakty. Pomáhají tak vytvářet širší společenský konsensus ohledně zásadních otázek dalšího vývoje Česka – a tedy posilovat soudržnost čím dál polarizovanější společnosti. Právě proces spolupráce ČR2030 vedl i ke konsolidaci a rozvoji mezioborové platformy NNO *Měj se k světu*.

RVUR se tak stala akční a jednou z nejreprezentativnějších společenských platform pro průběžnou debatu právě těch politických otázek a jejich vzájemných provázání, které nelze dobře vyřešit v izolovaných „bublinách“. Zásadním výstupem celého procesu – dosud bezprecedentně participativního – se pak stal právě nový Strategický rámec ČR2030.

Dlouhodobý cíl:

Veřejná správa ČR pod vedením centra vládnutí (Úřadu vlády) a za podpory volených zástupců důsledně naplňuje, průběžně reflektuje a dynamicky upravuje klíčové strategické dokumenty pro všestranný, udržitelný rozvoj Česka i světa kolem nás, jako je ČR2030. Udržuje funkční propojovací uzly (jako RVUR), které do těchto procesů aktivně zapojují zainteresované společenské skupiny, včetně zastřešujících organizací občanské společnosti. Vedle společenské soudržnosti dbá veřejná správa také na včasnou koordinaci státních opatření jak mezi resorty, tak mezi různými odbory jednoho resortu (soudržnost politik).

Naše (střednědobé/krátkodobé) priority:

- **Vraťme agendu udržitelného rozvoje na Úřad vlády**
Vraťme agendu udržitelného rozvoje opět pod Úřad vlády. Ten si musí ponechat nástroje a zodpovědnost za všestranný rozvoj země (implementaci ČR 2030 a koordinaci RVUR), ale i posílit mechanismy pro operativní soudržnost (koherenci) různých politik, jako je např. užší spolupráce strategických a zahraničních odborů napříč ministerstvy.

- **Průběžně a průřezově realizujeme Strategický rámec ČR2030**

Nechceme, aby několik let budovaný společný plán zůstal jen na papíře. Realizace ČR2030 potřebuje základní podporu celé vlády a postupně i vedení demokratických politických stran, aby kromě veřejné správy dokázala mobilizovat i ostatní složky společnosti, které mají potenciál přispět k udržitelnému rozvoji (podnikatelské asociace, organizace občanské společnosti i jednotlivé občany).

- **Rozvíjíme RVUR jako funkční propojovací uzel společnosti**

Radu vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR) potřebujeme také pro zachování prostoru ke hledání kompromisu, k usazování dlouhodobého hodnotového zakotvení, k osobnímu kontaktu mezi velmi různými skupinami a k udržování soudržnosti napříč obory a sektory české společnosti. Ve spolupráci s Parlamentem ČR proto zachovejme aktivní činnost, průřezovou povahu a reprezentativní zastoupení RVUR.

DEMOKRATICKÉ VLÁDNUTÍ

(Garance tématu: Transparency International, Agora CE, Glopolis)

**Kontaktní osoby: střety zájmů – Ondřej Cakl, ondrej.cakl@transparency.cz;
férové danění – Ondřej Kopečný, kopecny@glopolis.org;
veřejnoprávní média – Oldřich Vágner, oldrichv@email.cz;
spoluúčast na rozhodování – Pavel Mička, pavel.micka@agora-ce.cz**

Současný stav:

V Česku jsme svědky zneužívání moci a obcházení pravidel v soukromý prospěch, které politika často kryje. Veřejná správa je plná lidí, kteří se zajímají a chtějí společenské problémy řešit. Ale také funguje jako trafikta pro zasloužilé straníky či teplé místo s velkou jistotou a malými nároky. A zejména jako převodní páka silných soukromých zájmů.

Soukromé porážky veřejné

Veřejné výdaje se porcují na úlitby sponzorům, „malé domů“ a po cestě k potřebným se „ztrácejí“. Nízkou důvěrou v dobrou správu veřejných financí dále ochuzují agresivní daňová optimalizace, neplacení adekvátních daní a skrývání zisků, jichž využívá řada velkých firem i lidí s vysokými příjmy.

Dále se rozmělňují hranice mezi politikou, médii a podnikatelskými skupinami. Politika sice reflektuje společenské problémy, dokonce tu a tam nabídne i trochu vize, ale odehrává se mezi mocenskými klany, které významně sledují své vlastní, především podnikatelské zájmy.

Velká média za tyto velké zájmy čím dál více kopou a těm veřejnoprávním, kde především by měl být prostor k vyváženějším, hlubším a dlouhodobějším pohledům, ubývá nezávislosti. Sociální sítě a média jsou zaplaveny vyhocenými, stále častěji manipulativními informacemi a je stále náročnější se dostat k nezaopatřeným názorům na věci veřejné. Eroduje tak důvěra v demokratickou politiku a instituce i důvěra ve společnost obecně.

Polarizace společnosti

Zdá se, že nedostatky veřejné správy a politiky (ať už skutečné či domnělé) poslední dobou lidi více iritují. Nejen v Česku. Navzdory (na makro úrovni) vytrvale rostoucí životní úrovni Západu se v demokratické politice stále silněji prosazují hlasy, jejichž heslem je v podstatě: „všechno špatně“. Vymezují se hlavně proti zavedeným i domnělým elitám, establishmentu – ať už jde o vládnoucí „garnituru“, vzdělance, neziskové organizace, Brusel, či globální kapitál.

Společnost se čím dál více dělí na ty, kdo chtějí nadále hledat řešení ve složitém světě, a ty, kdo volají po jednoduchých receptech. Nejvíce populisté či fundamentalisté pochopitelně těží z těch, kdo se ekonomicky a sociálně ocitli na okraji. Ale frustrace, strach a nejistota, a z nich plynoucí touha řídit společnost jinak, se postupně rozšiřují i u lidí relativně zabezpečených.

Mantinely demokracie

Všechny tradiční politické strany v Česku postupně dostaly za vyučenou a za poslední dekádu se každé volby do parlamentu dostal nějaký nový politický projekt. Extremistické strany pak v posledních volbách na podzim 2017 skončily na 3. a 4. místě a hrozí jejich koalice s vítězem voleb. Posílily tak znepokojivé tendence k porušování demokratických a ústavních pravidel. Je proto zcela na místě společně vyžadovat, aby politici nepřekračovali [mantinely demokracie](#), jak je zformulovala platforma Rekonstrukce státu.

V Polsku a Maďarsku dokonce sledujeme, jak se z demokracie postupně ukrajují důležité ingredience: nedotknutelnost soudů, nezávislost veřejných médií, obhajoba základních lidských práv či podpora svobodné občanské společnosti. Styl a osobnost politika začínají být důležitější než to, co vlastně znamenají jeho slova. A než komplikované, neosobní, ale demokratické rozhodovací procesy. I u nás jsme svědky pokusů o destabilizaci státní správy, správy věcí veřejných. Vidíme snahu odstranit pravidla, která mají zajistit oddělení politicky motivovaných úkonů od těch čistě exekutivních a administrativních, např. změnami v zákonech o státní službě a střetu zájmů.

Spolupráce a důvěra

Vládnutí proto musí být nejen efektivní, ale zároveň demokratické, i když mezi oběma se udržuje pnutí. Společenské problémy nevyřešíme bez aktivního zapojení těch, kdo jimi trpí. Zahrnout lidi do řešení jejich problémů je vlastně jediná cesta, jak zajistit dlouhodobě efektivní řešení, ale také dává lidem pocit spoluúčasti na rozhodování. Pocit, který je zásadní pro udržování společenského konsensu ohledně vládnutí. Pro to, aby lidé politická rozhodnutí respektovali a společnost držela pospolu.

To vše stojí na základní důvěře. Důvěře mezi politiky a zastupovaným lidem. Důvěře mezi státem a asociacemi občanské společnosti, podnikateli a dalšími organizačními strukturami společnosti. Důvěře, že společné zájmy podporují, vyvažují, ale také přesahují zájmy dílčí. A právě taková důvěra v Česku eroduje.

Dlouhodobý cíl:

Občané a politici Česka trvají na profesionální, solidární a průhledné veřejné správě, která posiluje důvěru ve společnost skrze jasná a vymahatelná pravidla, platící férově pro všechny bez výjimky. Česko je zemí, kde politici dodržují zákony a ústavní záměry, přijímají rozhodnutí založená na konzultacích s úředníky, odborníky a dotčenými lidmi

z „terénu“. Zemí, kde politici i úředníci veřejné správy fungují především jako zprostředkovatelé komunikace a spolupráce. Zemí se silným, kultivovaným a otevřeným veřejným prostorem a živou demokracií i mezi volbami, a to od obcí přes český až po Evropský parlament.

Naše (střednědobé/krátkodobé) priority:

- **Zastavme systémové střety zájmů (SDGs 16.5, 16b)**
Je potřeba, aby stát dbal na oddělení sféry obchodu a podnikání od sféry výkonné moci a sféry mediálních služeb. Musí bránit střetům zájmů v oblasti hospodářské správy země. A protože střet zájmů není jen otázkou zákona, ale i politické morálky a respektu k demokracii, politici by se měli vlastních střetů vyvarovat. Vyvarujeme se nesystémových a nepřipravených zásahů do zákonů, které kvalitu vládnutí nejvíce ovlivňují (zákon o státní službě, zákon o střetu zájmů apod.). Rozšíříme pravomoci NKÚ tak, aby mohl kontrolovat také hospodaření obcí a krajů. Odstraníme výjimky z registru smluv.
- **Podpořme férovější daňový systém, průhlednější vlastnické struktury i účetní výkazy (SDGs 16.4, 16.6, 16.10, 17.1)**
Omezujeme možnosti velkých hráčů agresivně optimalizovat své daně, trvejme na větší transparentnosti a braňme účelovému přesouvání zisků do daňových rájů. Konkrétně podpořme na evropské úrovni legislativu, která zavede veřejné vykazování zisků velkých firem dle jednotlivých zemí, a pokračování otevřené diskuze o zavádění společných pravidel pro výpočet daňových základů velkých firem v rámci EU. Ke skryvání daňových úniků, korupce či střetu zájmů také často přispívá netransparentní vlastnická struktura. Není pak například známo, kdo má konečný prospěch z veřejných zakázek. Je proto potřeba prosadit veřejný přístup do rejstříků skutečných vlastníků firem.
- **Hajme nezávislost veřejnoprávních médií**
Posilme roli a nezávislost veřejnoprávních médií tak, aby vznikla společná informační základna, jež podpoří schopnost občanů kriticky nahlížet na problémy a fungování státu. Zasadíme se o minimalizaci politického vlivu na Radu České televize a dalších institucí dohlížejících na fungování veřejnoprávních médií. Naopak je třeba podporovat nezávislost a odpovědnost investigativních novinářů a zakládat anti-propagandistická analytická centra či týmy.
- **Udržíme naši demokracii živou na všech úrovních (ČR2030 10.5, 18.3, 20.3, 23.2, celý cíl 25, 26.2, 26.3, 27.1 – SDGs 16.7, 17.17)**
Zapojujeme veřejnost do rozhodování státu, krajů i obcí (viz i střednědobý cíl z kapitoly *Zelená a inovativní ekonomika*). Prostředkem k tomu sloužícím je správné využívání již existujících institucionálních nástrojů, jako jsou místní referenda, participativní rozpočty, grantové systémy, i rozvoj nových nástrojů, které umožňují snadnější zapojení. Stát by měl usnadňovat praktické podmínky participace v přímém a pravidelném kontaktu s občany tváří v tvář a také přes rozvíjení e-Governmentu a obecně skrze budování otevřené datové infrastruktury.

Podporujeme i dodržování dalších [mantinelů demokracie](#).

ZÁVĚR

Jako všechny důležité koncepty, které v sobě zahrnují množství hodnot, principů a technických řešení, je i udržitelný rozvoj často vnímán jako šuplík, do něhož je možné vložit ledacos. Až se mnohým zdá vyprázdněný nebo účelový. **Základní myšlenka** je ovšem jednoduchá a platí pro nás jako jednotlivce, společnost i civilizaci: pokud se nám dlouhodobě nedaří vyvažovat všechny důležité věci, ty zanedbané rozměry nás jednou stejně nejen doženou, ale mohou znehodnotit i leccos z toho, co se povedlo.

Při osmi miliardách propojených lidí s možnostmi jako nikdy předtím je takových věcí, které je potřeba hlídat, věru hodně. Svět je rychlý a složitý. Není divu, že se mnohým zdá, že to ani není možné pobrat. **Volání po zvladatelnějším životě** je slyšet každý den. Bere na sebe nejružnější podoby od neodpovídání na emaily až po agresivní uzavírání se všemu novému a jinému. Je třeba se mu vážně věnovat.

Nástup populismu

Kvalitu veřejných politik a institucí nelze oddělit od politiky a tu zase od nálady ve společnosti. Pokud lidé dávají najevo pocit nespravedlnosti, pak posílení veřejných služeb, větší přerozdělování bohatství a regulace největších excesů pomohou. Pokud naznačují, že je státu moc a ztrácejí pocit svobody, pak je na místě státní zásahy omezit a občanům politiku více otevřít. Ale co dělat, pokud většinově signalizují, že přestávají věcem rozumět a v záplavě změn, možností a informací ztrácejí kontrolu či dokonce smysl?

Když není po ruce dlouhodobé či zvladatelné řešení, mnozí lidé se spokojí aspoň s nějakou úlevou: Když jim někdo narýsuje víc černobílý svět. Když jim nabídne bezpečí společné identity, notabene ji omezí na bezprostřední okolí a nejběžnější rysy členů jejich společenství. Když jim zjednoduší rozhodování tím, že vinu za problémy svalí na ty ostatní (viz např. výše popřítavka po vytlačování chudých a jinak odlišných lidí na okraj společnosti) – a na ty, kdo „řídí svět“. Nesílí populismus a sklony k autoritářství i proto, že ty opravdu zásadní společenské problémy se nám zatím nedaří ani pojmenovat, natož efektivně řešit?

V celém našem civilizačním okruhu pozorujeme, že pokud chybí pozitivní příběhy s realistickým řešením společenských problémů, iniciativy se chápou populisté (s příběhem, ale bez realistického řešení). Mají tendence sklouzávat k dogmatismu a autoritářství, které nejenže omezují naši svobodu, ale cementují, či ještě zhoršují mnohé z reálných problémů. Na to většinou nejvíc doplácí ti, kteří to měli už beztak těžké – běženci, menšinové identity, lidé s hendikepem... Schopnost **hledat a pružně uzpůsobovat řešení** pro problémy co nejširších skupin společnosti je však nejen klíčovou předností demokracie, ale zároveň klíčovým předpokladem udržitelného rozvoje.

Demokratické instituce jsou nástroje pohříchu **nedokonalé a náročné**. Cesta po stezce udržitelné demokracie odsypá pomalu a obnáší spoustu kompromisů. Vyžaduje schopnost vnímat, propojovat a vyvažovat rostoucí množství souvislostí, navrhovat a udržovat různé komplikované procesy a suchopárné mechanismy. Všechny ostatní modely, jak organizovat společnost, se ale dosud ukázaly jako ještě horší. Pokud nechceme nebo neumíme dramaticky seškrtat realitu, nezbyvá nám než rozšiřovat své mentální kapacity a vypořádat se se světem, jaký je.

O to se vesměs snaží i velká část občanských organizací a jejich různé platformy. Proto také tento společný manifest začínáme kapitolou o vzdělávání. Je třeba si ale přiznat, že ze stejného důvodu se neziskový sektor stává trnem v oku všem, kdo vidí řešení v řízení světa pevnou rukou spíše než v **kultivaci našich hlav a srdcí**.

Prostory a procesy propojování

Potřebujeme proto vytvářet prostory a procesy, které dokáží přivádět k řešení společných problémů lidi z různých prostředí s odlišnými perspektivami. Tyto **propojovací uzly** schází nejen mezi obory, ale i mezi „sociálními bublinami“, mezi neziskovým, podnikatelským, veřejným či akademickým sektorem. A hlavně potřebujeme, aby takové zapojování a vyvažování považovala za důležité veřejná správa, vytvářela pro ně předpoklady a podmínky a hleděla přitom na víc než jedno volební období. Nabízíme proto ke společenské diskusi naši vizi a nijak zásadně odlišnou vizi Strategického rámce Česká republika 2030. K tomu přidáváme konkrétní požadavky a návrhy členských platforem *Měj se k světu*, jak se ve vybraných oblastech k dlouhodobým cílům přiblížit.

Apelujeme přitom na tuto a další vlády, aby myšlenku společné dlouhodobé strategie pro rozvoj Česka neopouštěly. Apelujeme na odpovědné demokratické politické strany, aby celkový rámec rozvoje země postavily mimo mezistranické souboje. Vedle prosazování krátkodobých priorit vládnoucích stran je třeba, aby politika v každém volebním období zároveň sloužila i jako zprostředkovatel **spolupráce na dlouhodobých průřezových prioritách**. Řada z nich prosívá i z našich kapitol: např. vzdělávání pro svět 21. století, skoncování s pastí předlužených, úspornější a sdílená ekonomika či systematické investice do společenské solidarity, respektu a důvěry.

Věříme, že Česko se má k světu – že máme na čem stavět a že právě na integrálnějším přístupu k demokracii a udržitelnému rozvoji můžeme postavit i budoucí prosperitu svou i světa kolem nás.

PŘÍLOHA

MĚJ SE K SVĚTU – O NÁS

Mezioborová platforma *Měj se k světu* se skládá ze spolků, sdružení a další nevládních a neziskových organizací pracujících na tématech a zajišťujících služby, které považují za důležité miliony občanů. Dohromady volně zastřešuje na 200 občanských organizací. V některých oblastech, jako jsou např. sociální služby, je dnes práce neziskových organizací dokonce nezastupitelná. Naše členské organizace se v drtivé většině starají o lidskou důstojnost, solidaritu, spravedlnost, ohleduplnost, ale také o vyšší odolnost, které drží naši společnost pohromadě. Z velké části stojí a padají s těžkou, nevděčnou a často jen symbolicky placenou prací desetitisíců obětavců.

Pomáhají lidem, které osud vystavil těžkým zkouškám – osobám s hendikepem, bez rodiny, bez bydlení či bez prostředků. Podporují učitele a školy, aby naše děti byly lépe připravené na život ve 21. století. Starají se o zdravou přírodu a čistý vzduch k dýchání. Zastávají se žen, slabších a všech těch, kteří ve společnosti z nějakého důvodu tahají za kratší konec provazu. A v neposlední řadě se dívají pod ruce státu – upozorňují na možnou korupci či hlídají jiné nepravosti. Pro společnost nenastavují jen určitou morální laťku, ale dohlíží též na poctivé a férové nakládání s našimi daněmi.

Kromě obcí a regionů Česka působí členské organizace i na celonárodní úrovni. Část z nich se dokonce věnuje týmž důležitým věcem i v zahraničí – akutní i dlouhodobé pomoci chudým zemím, obhajobě práv utlačovaných anebo mezinárodní spolupráci zaměřené na ochranu klimatu. Zásadním a přirozeným mezičlánkem i důležitým zdrojem a inspirací v naší práci je Evropská unie. Na všech těchto úrovních dělají organizace *Měj se k světu* dobré jméno naší zemi a pomáhají obušovat hroty problémům, které sice Česko nemůže samo změnit, ale mohou nás ohrozit.

Mnohé z organizací občanské společnosti se mezi sebou dále sdružují do oborových platforem či volnějších sítí, aby zvýšily dopad své práce. Díky působení v terénu mohou obcím, krajům státu či institucím Evropské unie poskytnout (a kde má veřejná správa zájem, také poskytují) expertizu a kvalifikovanou zpětnou vazbu. Podobně jako podnikatelské či odborové svazy prosazují oborové platformy NNO sloučené zájmy svých členů. Mnohé ale postupně zjistily, že spolupráce s jednotlivými ministerstvy či organizacemi jen v jejich vlastním oboru k prosazení širších pozitivních změn nestačí.

Tou velkou pozitivní změnou, ke které chtějí všechny členské organizace *Měj se k světu* přispět, je udržitelný rozvoj. Iniciativa *Měj se k světu* vznikla v roce 2015 jako příspěvek českých NNO k cílům OSN² pro udržitelný rozvoj (tzv. Agendě 2030). Řekli jsme si, že pro svou práci na udržitelném Česku nechceme jen pasivně přebírat, na čem se shodnou vlády v New Yorku.

Měj se k světu se postupně zformovalo jakožto neformální, mezioborové sdružení zastřešujících platforem na poli rozvojové spolupráce a lidských práv, životního prostředí, vzdělávání, rovnosti žen a mužů, sociální soudržnosti a rozmanitosti, práce s migranty a boje proti korupci. V současné době iniciativa propojuje na 200 občanských organizací.

Od roku 2015 spolu členské organizace postupně vytvořily dlouhodobou vizi a začaly definovat společné strategické cíle v sedmi tematických oblastech. Právě jejich výslednou podobu, včetně vazby na SDGs a na Strategický rámec ČR2030³ a kontaktů na tematické garanty, naleznete výše v jednotlivých kapitolách manifestu.

2 Zdroj: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/>

3 Zdroj: <https://www.cr2030.cz/>